

HOE SCHRIJF IK MIJN DIALECT?

Enkele raadgevingen en richtlijnen
Eddy Levis*

Om het Gentsch dialect neer te schrijven, zou het alfabet moeten vermeerderd worden, zegt men. Dit geeft ons de gelegenheid eventjes een boompje op te zetten over dialectspelling.

De enige wetenschappelijk verantwoorde manier om vandaag gelijk welke taal of dialect op papier te zetten is gebruik te maken van fonetisch schrift. Daar heeft men het alfabet inderdaad zodanig uitgebreid dat men in staat is elke klanknuance precies weer te geven. Het enige probleem is: buiten een handvol wetenschappers kan geen kat dit schrift lezen, laat staan schrijven. En nochtans wordt er in Gent de laatste jaren opnieuw druk in het dialect geschreven en gepubliceerd. En iedereen begrijpt wat er staat.

Geen enkele autoriteit is eigenlijk gemachtigd om ook maar enige verplichting voor wat betreft woordgebruik of schrijfwijze van het dialect op te leggen. Ook de schrijfwijze van Lodewijk Lievevrouw-Coopman, Romain Deconinck, Pierke Pierlala, Freek Neiryneck, Michel Casteels, mijzelf en vele anderen, is voor het Gents maar wat zij is: hun hoogsteigen persoonlijke manier om Gents te schrijven. Het enige wat men in ieder geval moet respecteren is een consequente schrijfwijze: als men een woord meerdere malen gebruikt moet het uiteraard telkens op dezelfde wijze geschreven worden.

En als het over de spelling gaat, hoeven we maar aan de oeverloze discussies te denken die onze laatste spellingswijziging voorafgingen...

Een leesbare spelling wil in het Nederlands zeggen dat je je houdt aan de Nederlandse spelling. Daar zijn je lezers immers mee vertrouwd. Als je echter alleen rekening houdt met de leesbaarheid, doe je het dialect onrecht aan. Dan gaan er te veel eigenaardigheden verloren. Het is dus zoeken naar de juiste verhouding. De spellingsoorlog verbaast me. Mensen die zich daarmee bezighouden kunnen hun energie beter aan andere zaken besteden. Spelling zou olie op de golven moeten zijn, geen olie op het vuur. Schreef Ter Laan niet reeds in de vijftigerjaren: 'Spelling is een afspraak tussen goede verstanders'.

Taalfanatici hebben dus nog jaren stof om over door te bomen! Prof. dr. Jacques Van Keymeulen van het Seminarie voor Nederlandse Taalstudie en dialectologie van de Gentse Universiteit zegt daar het volgende over: 'Een goede kennis van fonetica en fonologie (klankleer) en daarmee gepaard gaand, een juist inzicht in het onderscheid tussen klank, foneem en letter is

echter onontbeerlijk om over spellingkwesties goed na te kunnen denken en deugdelijke spellingen te kunnen ontwerpen'. Van Keymeulen verwijst hier graag naar *Praktische uitspraakleer van de Nederlandse Taal* door prof. Blanquaert. En hij gaat verder:

'De amateurlexicograaf moet ervan overtuigd zijn dat een leesbare, populaire dialectspelling noodzakelijk benaderend (fonetisch) is, en dat hij geen tijd hoeft te verliezen met een poging om werkelijk alle klanknuances (allofonen) die hij in zijn dialect hoort, in een zelfgemaakte spelling weer te geven. Indien hij die nuances toch tracht neer te schrijven, gaat hij de weg op van een fonetische spelling en is hij verplicht het fonetisch schrift te gebruiken ofwel zelf een fonetisch schrift te vinden.'

Als algemene regel mag gelden: hoe nauwkeuriger (fonetischer) de spelling, hoe moeilijker te lezen. Hoe grover (fonologisch) de spelling, hoe makkelijker te lezen. Elke dialectspelling die leesbaar wil zijn (zonder overdaad van additionele tekenjjes), behoort een evenwicht te zoeken tussen twee principes die we hier overnemen uit *Vademecum voor de amateur-lexicograaf* van Jacques Van Keymeulen:

1. Alle fonemen (klanken) dienen in elk geval weergegeven te worden.
2. De dialectspelling sluit het best zo dicht mogelijk aan bij de gewone Nederlandse letters en spellingsconventies.

En, zoals ik indertijd schreef in 'Kaak, kaak nen Twiedekker - Gentsche woorden en uitdrukkinge':

Bericht aan de pennelekkers, d' azijnpissers en d' hoarklievers

Mensche, loat ulder giene poater schildere deur de dieje dien zuuveel noten op uldere zang hên, om te zegge dat er moar îen goeie manieren es om 't Gents te schrijve, en 't es d' huldere; dien uure zitte te muggeziften of da't neu strate, straate, stroate, straote of stroâte moe zijn. Schrijft eulder goestijng in 't Gents, gaste, 't es d' îenigste toale diede spreek, diede nog meugt schrijve gelijk dadde wilt. 't Zoe d' aboard in 't Vloams uuk veel gemakkelijker zijn!

"Choh!... 't Trekt er op gelijk een vliege op nen olifant", zegt de îene. "t Hee ter nog gîen apparensse van!", zegt den andere. Guul de discussse es eigentlijk een schete in een flassche. Dialect es alienlijk en uitsluitelijk een SPREEKTOALE . Ze dien nie om te schrijve en hee doarbij gîen offiesjele spellinge. Woar hoale die gaste de kuuloo of op wiens autoriteit steune z' hulder, dan alliene en uitsluitelijk op den huldere. Woar zîevere zij eigentlijk over?! Veur mijn poart keune ze mee de moarbols goan spe...

"'t Es zuust", zei Pierlala sasa!

„'t Es zuust", zei Pierlala!'

* Eddy Levis is prezident van de Gentsche Sosseteit en bestuurder / stichtend lid VARIATIES vzw. Koepelorganisatie voor Dialecten en Oraal Erfgoed in Vlaanderen